

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

**СИСТЕМА ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ
ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ:
ДОСВІД МИНУЛОГО – ПОГЛЯД У МАЙБУТНЄ**

до 85-річчя академіка В. І. БОНДАРЯ

Збірник наукових праць

Харків 2023

Корженко А. С. Особливості емоційної сфери дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення під час воєнного стану.	369
Мураховець О.М. Соціалізація дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі	374
Онишко С.В. Батьківська підтримка дітей з ООП.	379
Семененко-Кожух Ю.В. Методика дистанційної логопедичної корекції афазії.	381
Стадник О. А. Особливості сучасного стану психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП в умовах інклюзивно-ресурсного центру.	387
Субота К.В. Формування мовленнєвої активності у дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектру.	392
Чечко Т.М. Аналіз потреб батьків дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення в інклюзивно-ресурсних центрах.	395
Шевченко С.А. Особливості дитячо-батьківських стосунків у сім'ях, що виховують підлітків з інтелектуальними порушеннями	400
Якуба Л.С. Консультування батьків як засіб створення умов для формування діалогічної компетентності дошкільників з порушеннями інтелектуального розвитку.	402

СУЧАСНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО І БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Бацилєва О. В., Докійчук І. О. Життєстійкість як ресурс особистісного благополуччя в умовах сьогодення.	408
Дармограй І. В. Застосування прийомів здоров'язберігаючих технологій на корекційних заняттях в спеціальній школі.	411
Єна А. О. Створення педагогічної ситуації особистісно-орієнтованого фізичного виховання як провідна психолого-педагогічна умова збереження здоров'я дітей молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями.	414
Іванова Л. О. Підтримка психоемоційного стану учнів з інтелектуальними порушеннями під час дистанційного навчання в умовах воєнного стану.	419
Левченко С. Ю. Організація раціонального рухового режиму як провідна психолого-педагогічна умова збереження здоров'я дітей дошкільного віку з ООП.	424
Літвін Ю.Ю. Мнемотаблиці як засіб формування складової структури слова у дітей старшого дошкільного віку із ФФНМ.	429
Новіцька Л. Ф. Шляхи формування здоров'язбережувального освітнього середовища в спеціальній школі.	431
Присяник О.П. Напрямки логопедичної роботи з корекції дисграфії внаслідок порушень мовного аналізу та синтезу.	435
Семотюк Г.Ю. Підтримання працездатності дітей молодшого шкільного віку з ООП у процесі дистанційного навчання засобами рухливих ігор та вправ як засіб формування їх здоров'язбережувальної компетентності.	439
Чугунов Б. В. Вплив використання терапевтичних методів на зменшення	444

2. Вільчковський Е.С., Денисенко Н.Ф. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 128 с.
3. Денисенко Н.Ф., Аксьонова О.П. Через рух – до здоров'я дітей: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2009. 88 с.
4. Денисенко Н.Ф., Лиходід Л.В., Лупінович С.В., Михайліченко А.Ф. Витоки здоров'я дитини: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2010. 160 с.

Літвін Ю.Ю.

здобувач вищої освіти

спеціальності 016 Спеціальна освіта

Науковий керівник: Сінопальнікова Н.М.

кандидат педагогічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди

МНЕМОТАБЛИЦІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СКЛАДОВОЇ СТРУКТУРИ СЛОВА У ДІТЕЙ СТАРШОГОДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ФФНМ

Незаперечним в становленні особистості є наявність правильного мовлення, як повноцінного засобу комунікації. Одним з найпоширених мовленнєвих недоліків дітей дошкільного віку за психолого-педагогічною класифікацією є фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення, яке виявляється у порушенні процесів формування вимовної системи рідної мови у дітей з різними мовними розладами унаслідок недоліків сприймання і вимови фонем.

На сучасному етапі розвитку дошкільної логопедії особливого значення набуває питання пошуку нових підходів до корекційно-розвиткової роботи з дітьми, що мають мовленнєві порушення. За останні роки значної популярності набуло застосування в навчальному процесі дошкільників мнемотаблиць, які активно застосовується і в корекційно-логопедичній роботі [2].

Численні дослідження науковців (Н. Гаврилова, Е. Данілавічюте, В. Ільїна, Л. Коваль, Ю. Рібцун, О. Савченко, Є. Соботович, В. Тищенко, Л. Цветкова та ін.) показують, що недорозвинення фонематичних процесів (фонематичний слух, фонематичний аналіз, фонематичний синтез, фонематичне сприймання та фонематичні уявлення) призводить до порушень звуковимови, складової структури слова, формування навичок писемного мовлення, негативно може позначатися на лексико-граматичних аспектах і розвитку зв'язного мовлення.

Т. Большова, Л. Белоусова, Т. Полянська в своїх працях зазначають, що використання мнемотаблиць допомагає збагатити словниковий запас дітей дошкільного віку та сприяє формуванню, як поверхневого так і глибокого синтаксування, а також позитивно впливає на розвиток пам'яті, її обсяг та

швидкість запам'ятовування. Проблема використання мнемотаблиць у формуванні складової структури слова залишається недостатньо розкритою.

Складова структура слова є однією з найважливіших характеристик вимови. Питання засвоєння складової структури слова має велике значення не тільки для логопедії, а й для педагогічної практики в цілому. Так, Р. Левіна та О. Вінарська зазначають, що формування складової структури слова є важливою передумовою для накопичення словникового запасу та засвоєння фонетичної структури слова. Г. Чіркін вказує на взаємозумовленості впливу недоліків звуковимови, недорозвинення фонематичних процесів, недостатності моторного управління з порушеннями складової структури слів.

Порушення складової структури слова в дітей дошкільного віку з ФФНМ за своїми проявами є досить різноманітними, від поодиноких порушень, які найчастіше виражаються у перестановці складів у багатоскладових словах до системних порушень складової структури слова [4].

Можна виділити наступні основні порушення формування складової структури слова у дітей старшого дошкільного віку із фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення: елізії – помилки звуконаповнення у вигляді скорочення приголосних при їх збігу (де-ї – две-рі) або випадіння складоутворювального голосного (зиня- козиня), як правило зберігається наголошений склад; додавання найчастіше складоутворювального голосного між збігом приголосних (ситіл - стіл) або приголосного (кга-ша – ка-ша); перестановки звуків у межах складу (йук-ка – кур-ка) або перестановки складів у слові (летефон - телефон); асиміляції, тобто уподібнення одного складу іншому (ва-во-на – во-ро-на); персеверації – дитина інертно застрягає на тому чи іншому складі слова (ба-ба-буся – бабуся); контамінації, що проявляються у злитті цілих слів або їх частин у одне слово (совіник –совок і віник).

Використання мнемотаблиць в розвитку мовлення дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями отримало досить широке поширення. Мнемотаблиці – це система позначок, малюнків, яка прискорює процес запам'ятовування. Застосування даної технології дозволяє значно полегшити процес навчання дітей і максимально прискорити темпи розвитку дитячого мовлення, завдяки застосовуванню барвистих зорових схем. Ретельно вивчаючи представлені зображення, дитина прискореними темпами може запам'ятовувати і відтворювати матеріал [6].

Отже, на нашу думку, використання мнемотоблиць в логопедичній роботі з корекції порушень складової структури слів у дітей старшого дошкільного віку із ФФНМ сприятиме формуванню не тільки правильної вимови слів різної складової структури, а і збільшенню словникового запасу, розвитку різних видів сприймання та пам'яті.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2012. Спецвипуск. С. 1–29.
2. Буданцева Н.І. Використання мнемотехнології для розвитку та корекції мови дошкільнят / Н. І. Буданцева // Освіта та розвиток обдарованої особистості. - 2015. - № 2. - С.49-60. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Otros_2015_2_10

3. Логопедія: підручник / За ред. М.К. Шеремет. – Вид. 3-тє, перер. та доповн. – К.: Видавничий дім «Слово», 2015. – 776 с.
4. Рібцун Ю. В. Характеристика фонетико-фонематичної складової мовлення дітей п'ятого року життя із ФФНМ / Ю. В. Рібцун // Український логопедичний вісник : зб. наук. пр. – Вип. 2. – 2011. – С. 36–53.
5. Соботович Є.Ф. Нормативні показники мовленнєвого розвитку (в його фонетико-фонематичній ланці) дітей дошкільного віку // Дефектологія. – 2002, №3.
6. Чепурний Г.А. Мнемотехніка : технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти : навчально-методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2015. 152 с.

Новіцька Л. Ф.

вчитель початкових класів, старший вчитель
Новоушицької спеціальної школи
Хмельницької обласної ради
смт. Нова Ушиця Україна

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В СПЕЦІАЛЬНІЙ ШКОЛІ

Тема здоров'язбережувального освітнього середовища надзвичайно актуальна для сьогодення. Питання розробки нових освітніх концепцій, здійснення валеологізації навчання на підставах компетентнісного підходу, пошуку здоров'яформувальних та здоров'язбережувальних технологій навчання, спрямованих на гармонійний розвиток особистості являються першочерговими.

Здоров'я людини – це одна із глобальних проблем, яку намагаються вирішувати не лише лікарі, а й психологи, фізіологи, педагоги. Тому в сучасних умовах надзвичайною потребою стало навчити кожну людину, насамперед дитину, науки здоров'я, сформувати в неї вміння та навички здорового способу життя. У вирішенні цієї важливої проблеми великого значення набуває здоров'язбережувальна діяльність сучасного спеціального навчального закладу. Адже спеціальна школа – це не лише установа, куди впродовж багатьох років дитина приходить навчатися, але ще й унікальний світ дитинства, в якому вона проживає значну частину свого життя. Тут закладається фундамент особистості, інтенсивно формуються базові соціальні установки, основи світогляду, звички, розвиваються пізнавальні здібності, емоційно-вольова сфера, укладаються різноманітні стосунки з навколишнім світом, закладаються базові цінності, у тому числі і здоров'я. Тому перед сучасним спеціальним навчальним закладом постає проблема у створенні таких умов, які б з одного боку, через впровадження інноваційних технологій навчання та виховання сприяли розвитку життєвих компетентностей, природних нахилів, обдарувань кожної дитини, а з іншого боку – дозволили б вийти їй зі стін школи здоровою людиною зі свідомим ціннісним ставленням до власного здоров'я.

Освітнє середовище, що базується на принципах збереження і розвитку здоров'я вихованців та стимулювання позитивних процесів фізичного, інтелектуального, психічного, духовного розвитку дитини, отримало назву